

سخنرانی در همایش بین المللی مقابله با گرد و غبار

حل مشکل محیط‌زیست، مستلزم برنامه‌ریزی، سرمایه‌گذاری و همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی / محیط‌زیست، یکی از اولویت‌های دولت یازدهم / تثبیت و احیای دریاچه ارومیه از افتخارات دولت یازدهم / علل خشک شدن دریاچه ارومیه / احیای هورالعظیم / خاستگاه و منشأ داخلی و خارجی گرد و غبار / کشورهای منشأ گرد و غبار برای ایران / سابقه گرد و غبار در کشور ایران / تبعات خشک شدن دریاچه هامون / گرد و غبار مسئله‌ای ملی و جهانی / راهکارهای سلبی و ایجابی مهار گرد و غبار / لزوم حساسیت در برابر تهدیدات و آفات محیط‌زیست / پیامدهای خشک شدن هامون / همکاری با کشورهای همسایه، منطقه و جهان برای مهار گرد و غبار / خطر تروریسم برای منطقه / توفیق سیاست برد - برد / پایان دوران دیوارکشی‌ها / سیاست برد - برد تنها راه زندگی مسالمت‌آمیز / استفاده از سیاست برد - برد در مبحث محیط‌زیست / وجود دو میلیون هکتار از بیابان‌های گرد و غبارخیز در کشور / تداوم اقدامات ایران برای احیای دریاچه‌ها و جلوگیری از بیابان‌زدایی‌ها / مذاکره با کشورهای همسایه / معضلات زیست‌محیطی، معضلاتی فراملی و فرا منطقه‌ای

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و صلى الله على سيدنا و نبينا محمد و آله الطاهرين و صحبه المنتجبين
خدمت همه مهمانان گرامی، نمایندگان سازمان ملل متحد، وزراء، نمایندگان کشورهای مختلف که از ۴۳ کشور در این کنفرانس شرکت کرده اند خیر مقدم عرض می‌کنم.

امیدوارم این کنفرانس دارای نتایج مفیدی برای موضوع آن، که گرد و غبار و طوفان شن است، به همراه داشته باشد.
موضوع محیط زیست یکی از مسائل بسیار مهم برای سلامت جامعه، توسعه جوامع ما و جلوگیری از مهاجرت‌های بی رویه می‌باشد.

برای آنکه بتوانیم با این معضل به خوبی مواجه شویم و خطرات این تهدید را مهار کنیم، هم نیاز به برنامه ریزی، هم نیاز به سرمایه گذاری و هم نیاز به همکاری منطقه ای و بین المللی داریم.

دولت یازدهم یکی از اولویت‌های خود را در ایران محیط زیست قرار داد و حتی به عنوان دولت محیط زیست نام گذاری شد.

اولین تصمیم دولت یازدهم تصمیم محیطی بود و اولین مصوبه دولت یازدهم در رابطه با دریاچه ارومیه بود و اگر

اقدام دولت یازدهم نبود، امروز در غرب کشورمان نه با طوفان گرد و غبار، بلکه با طوفان نمک مواجه بودیم و حدود ۱۴ میلیون نفر از مردم ایران که در استان‌های مختلف غرب کشور زندگی می‌کنند، ناچار به مهاجرت می‌شدند. تثبیت دریاچه ارومیه یکی از افتخارات مهم دولت یازدهم و یک الگوی مهم زیست محیطی برای منطقه و جهان است.

چرا ما معضل دریاچه ارومیه مواجه شدیم؟ به خاطر شرایط آب و هوایی؛ که البته درست است، یکی از عوامل آن است؛ به خاطر کاهش ریزش‌های آسمانی، که درست است یکی از عوامل آن است، اما عدم مدیریت صحیح منابع آب، کشت‌های بی رویه و افقی و توسعه این کشت‌ها و عدم نظر گرفتن حبابه دریاچه‌ها و تالاب‌ها از عواملی بود که دریاچه ارومیه می‌رفت که در سال گذشته (سال ۱۳۹۵) به طور کامل خشک شود و با گرد و غبار و طوفان‌های نمک مواجه شویم که هم کشاورزی و هم زندگی ما را به طور کامل تهدید می‌کرد.

دولت یازدهم اقدامات دیگری نیز در زمینه مسائل زیست محیطی انجام داد؛ احیای هور العظیم و تالاب هور العظیم یکی از آن قدم‌ها بود که امروز بیش از ۸۰ درصد سطح این تالاب و هور را آب فرا گرفته و همچنین اقداماتی که در زمینه هامون و بقیه تالاب‌ها و دریاچه‌ها در این دولت انجام گرفت.

این به آن معنا نیست که اقدامات ملی ما در زمینه محیط زیست کافی بوده، اما در عین حال در حد توان و اعتبارات مان اقدامات بسیار ارزشمندی در طول این چهار سال انجام گرفته است.

قرار ما این بود که برای دریاچه ارومیه بیش از سه هزار میلیارد تومان اعتبار مصرف شود و این اعتبار در نظر گرفته شد، اما عملاً تا پایان سال ۱۳۹۵ حدود دو هزار میلیارد تومان اعتبار هزینه شد تا دریاچه ارومیه تثبیت شد.

امروز مردم غرب کشور ما می‌توانند نسبت به آینده این دریاچه مطمئن باشند و دولت دوازدهم همچنان در این راستا اقدامات خود را تکمیل خواهد کرد. همچنین نسبت به هور العظیم و اقداماتی که در استان خوزستان باید انجام گیرد؛ و نیز اقداماتی که برای هامون و در استان سیستان و بلوچستان باید صورت گیرد.

علی‌رغم اینکه برخی از طوفان‌های گرد و غبار در کشورمان منشأ داخلی دارد و حدود دو میلیون هکتار از بیابان‌های ایران می‌تواند منشأ این گرد و غبار باشد و گاهی هست، اما منشأ خارجی گرد و غبار ایران با منشأ داخلی آن قابل قیاس نیست؛ ۲۰ درصد منشأ گرد و غبار داخلی است و ۸۰ درصد آن منشأ خارجی دارد.

کشورهای عراق، سوریه، اردن، کویت، عربستان، پاکستان، افغانستان و ترکمنستان جزو کشورهایی هستند که منشأ گرد و غبارهایی هستند که به داخل کشور ما سرازیر می‌شود و گاهی در یک بیست و چهار ساعت، هشت میلیون متر مکعب خاک با طوفان گرد و غبار جا به جا می‌شود و این به معنای آثاری است که می‌تواند در زندگی، سلامت، کشاورزی باغات مردم و کلاً محیط زیست کشور ما داشته باشد.

البته مسئله گرد و غبار در دهه‌های گذشته هم در منطقه و کشور ما مسبوق به سابقه است، اما این پدیده خطرناک نسبت به گذشته چند برابر افزایش یافته است. اگر در دهه‌های گذشته در طول سال ۱۰ یا ۲۰ روز شاهد این پدیده بودیم، امروز در برخی از مناطق ۱۰۰ و گاهی ۱۳۰ روز در طول سال شاهد این پدیده هستیم.

اگر دریاچه هامون با ظرفیت ۱۵ میلیارد متر مکعب آب می‌توانست بادهای ۱۲۰ روزه سیستان و بلوچستان را مطبوع مردم قرار دهد، امروز تقریباً با خشک شدن این دریاچه و تالاب‌های اطراف آن تبدیل به معضل بزرگی برای مردم شده است.

راه چاره چیست و باید چه کنیم؟ موضوع گرد و غبار همانند بسیاری از مسائل زیست محیطی از حد مسائل ملی فراتر رفته است؛ مسائل منطقه‌ای و گاهی جهانی است. امروز در غرب و شرق آسیا و شمال آفریقا و بسیاری از مناطق جهان از

این موضوع در رنج و مشکلات هستند.

بی تردید این معضل راه چاره دارد. برخی از راه‌های چاره‌سلی و به برخی ایجابی است. احداث سدها و بندها بدون مطالعه کافی و آثار زیست محیطی می‌تواند برای آینده منطقه ما خطرناک باشد و بسیاری از این گونه فعالیت‌ها باید متوقف شود. اینکه در کشور همسایه ما طرح ۲۲ سد بزرگ در جریان است که می‌تواند تأثیرات بسیار مخربی بر رودخانه‌های فرات و دجله بگذارد و در سایه آن عراق، ایران و بسیاری از کشورها را تحت تأثیر قرار دهد، نمی‌توان در برابر آثار مخرب این اقدام بی تفاوت بود؛ هم منطقه و کشورهای منطقه و هم سازمان‌های بین‌المللی در این زمینه مسئولیت دارند.

ما نمی‌توانیم در برابر آنچه محیط زیست ما را تخریب می‌کند بی تفاوت باشیم. احداث سدها و بندهای متعدد مانند کجکی، کمال خان، سلما و دیگر سدها و بندها در شمال و جنوب افغانستان، بر استان‌های خراسان و سیستان و بلوچستان ما تأثیر گذار است.

اگر هامون به طور کامل خشک شود نه تنها از گرد و غبار این منطقه، سیستان و بلوچستان در رنج است، بلکه افغانستان هم در رنج قرار خواهد گرفت. اگر جلوی طوفان‌های شن گرفته نشود همه مردم منطقه و کشورهای همسایه ما گاهی ناچار به مهاجرت خواهند شد. تمدن‌ها در بخشی از سرزمین‌های قدیمی منطقه ما رخت بر خواهد بست، کشاورزی و شهرسازی و زندگی مردم متوقف خواهد شد و این مسئولیتی انسان، بین‌المللی و منطقه‌ای برای همه ما در برابر این تهدید خطرناک برای انسان‌های منطقه و جهان است.

ما نمی‌توانیم بدون همکاری با کشورهای همسایه، منطقه و جهان بر این معضل پیروز شویم. من قبلاً هم در بحثی گفته‌ام، بحث اینکه کدام کشور در منطقه ما قوی تر باشد باید کنار گذاشته شود. قوی ترین کشور در منطقه نباید به عنوان هدف اول دنبال شود، بلکه منطقه قوی تر باید مد نظر ما باشد؛ نه اینکه در رقابت‌های منطقه ای یک کشور در منطقه بخواهد در برابر کشورهای دیگر منطقه قد علم کند و قدرت خود را به رخ بکشد و تفرقه، شکاف و اختلاف را بیشتر کند. ما در منطقه مهم خاورمیانه و غرب آسیا یک خانواده هستیم. نمی‌توانیم از هم فاصله بگیریم. خانواده قوی می‌تواند در جمعی خوب زندگی کند، نه اینکه یک فرد در داخل خانواده قوی و بقیه ضعیف باشند.

به فکر منطقه قوی تر باشیم. رقابت‌های مخرب و نابجا را کنار بگذاریم و جنگ‌های منطقه ای را خاموش کنیم. شعله این جنگ‌ها منجر به طوفان گرد و غبار و شن‌ها خواهد شد، نه تنها در دنیای سیاست که طبیعت ما را هم گرد و غبار و شن فرا خواهد گرفت.

اگر داعش و بقیه گروه‌های تروریستی در عراق، سوریه و بقیه منطقه به تخریب ساختمان‌ها، مزارع، شهرها و کشتن انسان‌های بی‌گناه می‌پردازند، همان کشاورزی آباد منطقه تبدیل به بیابانی خواهد شد که فردا از گرد و غبار آن مردم منطقه عراق، سوریه، ایران و دیگران در رنج خواهند بود.

تروریسم به عنوان یک معضل برای همه منطقه ما و به عنوان میکروبی مسری است که همه منطقه را فرا می‌گیرد و هر آن کس و هر کشور، قدرت و ابر قدرتی که فکر کرده تروریسم به عنوان ابزاری برای پیشبرد سیاست‌های او در منطقه و جهان است کاملاً اشتباه کرده، بلکه تروریسم به عنوان یک معضل دامن همه ما را فرا خواهد گرفت، مگر آنکه همه دست به دست هم دهیم و این معضل بزرگ را در منطقه از بین ببریم.

هیچ سیاستی در منطقه و جهان موفق نخواهد بود مگر سیاست برد برد. اگر کسی فکر کند تنها می‌تواند منافع خود را به

قیمت از بین بردن منافع دیگران تأمین کند حتماً اشتباه کرده، ولو امریکا باشد. هر کشوری اگر فکر کند در دنیای امروز می‌تواند به منافع دیگران صدمه بزند و خود را محفوظ نگاه دارد در خطاست. اگر هر قدرت یا ابر قدرتی زندگی دیگری را تهدید کند، اول زندگی ملت خود را تهدید کرده است.

امروز دوران دیوار کشی‌ها پایان یافته است. و اگر رهبران برخی از کشورهای تازه به دوران رسیده به فکر دیوار افتاده اند، امروز آن دوران سپری شده است. ما باید دست به دست هم دهیم، نه اینکه دست‌ها را قطع کنیم؛ ما باید در کنار هم قرار بگیریم، نه اینکه از هم فاصله بگیریم؛ ما باید با احترام به حقوق دیگران حقوق ملت خود را حفظ کنیم، نه فکر کنیم با تهدید دیگران می‌توانیم حقوق خود را حفظ کنیم.

اگر عربستان و امریکا در چنین فکری هستند اشتباه می‌کنند. از اسرائیل نام نمی‌برم که همه زندگی سیاسی اش خطا، غلط، اشتباه و تجاوز بوده است.

تنها راه برای زندگی مسالمت آمیز در منطقه حساس غرب آسیا، خاورمیانه و همه جهان سیاست برد برد است. باید به همدیگر کمک کنیم و در کنار هم قرار بگیریم.

در بحث محیط زیست هم باید از سیاست برد برد استفاده کنیم. ما باید دنبال طرح‌هایی باشیم که هم ترکیه هم عراق و هم ایران سود ببرند. نمی‌توان در این منطقه به گونه‌ای رفتار کرد که یک کشور از سرچشمه‌های آب منتفع شود و دیگران را محروم کند و فکر کند آینده‌ای مطمئن برای مردم خودش خواهد داشت. ما امروز راهی نداریم جز اینکه همدیگر را یاری کنیم.

در جمهوری اسلامی ایران در طول دهه‌های گذشته هفت و نیم میلیون هکتار از بیابان‌های ما کنترل و تا حد زیادی مهار و بیابان زدایی شده است، اما در عین حال بیش از دو میلیون هکتار از بیابان‌های ما از این لحاظ که منشأ گرد و غبار است، برای کشور ما خطرناک است و همچنین از سرزمین‌هایی که در کشورهای همسایه و حاشیه ما قرار گرفته است. دولت جمهوری اسلامی ایران هم اقدامات لازم را در درون سرزمین خود ضروری می‌داند و این راه را ادامه خواهد داد؛ دریاچه‌ها، تالاب‌ها، مهار بیابان‌ها، جلوگیری از بیابان‌زایی‌ها با کشت مهار و مالچ پاشی و همه اقدامات دیگری که امکان پذیر است و حقیقتاً برای دریاچه‌ها و تالاب‌ها قائل می‌باشد، اما در عین حال باید کشورهای همسایه و منطقه در کنار هم قرار بگیریم و به هم کمک کنیم.

اقداماتی با کشور عراق و افغانستان آغاز شده و مذاکراتی با ترکمنستان شروع شده است. ما باید با همه این کشورها در سایه گفتگو، مفاهمه و مذاکره به طرح‌های مشترکی برسیم و به قراردادهای تفاهماتی برسیم که به نفع کل منطقه ما باشد؛ حس کنیم اعضای یک خانواده هستیم و برای همدیگر باید تلاش کنیم. اگر مردم عراق هم در رنج قرار بگیرند ناچار به مهاجرت می‌شوند، شهرهایی که در نزدیک مرزهای ما قرار گرفته ویران خواهد شد، به تجارت و روابط مردم ما آسیب می‌رسد و آنها هم ناچار به مهاجرت خواهند شد و ضررش شامل حال ما هم می‌شود. همه جا چنین است.

ما باید به فکر دیگران باشیم و بدانیم معضل زیست محیطی معضلی فراملی و حتی فرا منطقه‌ای است. راه حل آن این است که روابط و تماس کشورها در این زمینه بیشتر، همکاری‌ها گسترده‌تر شود و سازمان ملل متحد بار سنگینی را در این زمینه بر دوش خود احساس کند و همه توان خود را برای جلوگیری از این معضل به کار بگیرد و ما بتوانیم با قطعنامه‌های متعدد، کمک‌های مالی و فنی بر این معضل پیروز شویم؛ ان شا الله.

شاد و موفق باشید. برای مهمانان آرزوی توفیق و گذراندن روزهای خوشی را در کشور ایران آرزو می‌کنم و برای این

کنفرانس آرزوی توفیق و موفقیت دارم.

والسلام علیکم ورحمه الله و برکاته